

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýľovou, Ph.D. ve věci

žalobce: V. I.
st. přísl. X.
t. č. pobytem X.

zast. advokátem Mgr. Vratislavem Tauberem
sídlem nám. 28. října 1898/9, 602 00 Brno

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 6. 2019, č. j. OAM-648/ZA-ZA11-K02-R2-2016,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 4. 6. 2019, č. j. OAM-648/ZA-ZA11-K02-R2-2016, **se ruší** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.

- II. Žalovaný je **povinen** zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 12 342 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta Mgr. Vratislava Taubera.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a předcházející průběh řízení

1. Žalobce podal žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 6. 2019, č. j. OAM-648/ZA-ZA11-K02-R2-2016 (dále též jen „napadené rozhodnutí“), jímž bylo rozhodnuto o neudělení mezinárodní ochrany podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon o azylu“). Žalovaný napadené rozhodnutí vydal poté, kdy Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 27. 9. 2018, č. j. 34 Az 5/2017 – 41, zrušil první rozhodnutí žalovaného v téže věci, tj. rozhodnutí ze dne 15. 6. 2017, č. j. OAM-648/ZA11-K10-2016, jímž žalobci nebyla udělena mezinárodní ochrana. V tomto zrušujícím rozsudku se krajský soud neztotožnil se závěry žalovaného ve vztahu k neudělení humanitárního azylu (§ 14 zákona o azylu) nebo doplňkové ochrany [§ 14a odst. 1, 2 písm. d) zákona o azylu] žalobci, resp. žalovanému vytkl, že nedošlo k řádnému individuálnímu posouzení případu žalobce.
2. Hlavním důvodem podané žádosti žalobce (a jeho matky coby opatrovnice) byla potřeba pomoci při nepřetržité péči o nemocného a nesvéprávného žalobce od nejbližší rodiny, kterou představuje hlavně dcera opatrovnice (sestra žalobce), její manžel a potomci. Krajský soud uvedl, že žalovaný dostatečně nepřihlédl k rodinné sociální a ekonomické situaci žalobce, k jeho věku a zdravotnímu stavu. Hodnocení žalovaného, že posuzovaný případ nedosahuje vysokého standardu výjimečných okolností a závažných humanitárních důvodů, vyplývající z judikatury Evropského soudu pro lidská práva, vyhodnotil soud jako nepřezkoumatelné. Žalovaný se rovněž blíže nezabýval příjmy opatrovnice a žalobce na jedné straně a výdaji na péči a na léky na straně druhé. Krajský soud výslovně uvedl, že kombinaci soužití vážně nemocného a retardovaného žalobce s opatrovnicí považuje za výjimečné okolnosti a uzavřel, že již samotným vycestováním žalobce a jeho opatrovnice do země původu může dojít k porušení jejich základních práv.
3. Ve vztahu k neudělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu soud rovněž vyhodnotil skutková zjištění jako nedostatečná a právní posouzení jako nesprávné. Žalovaný se nezabýval skutečným zdravotním stavem žalobce, jeho projevy a důsledky nejen pro žalobce, ale také pro osoby, které o něj musí celodenně pečovat, pouze poukázal na možnost léčby epilepsie v zemi původu. Podle obsahu správního spisu zdravotní stav žalobce neodpovídá možnosti vycestování do vlasti, samotná dlouhá cestovní zátěž v uzavřeném prostoru a následná změna prostředí včetně okruhu pečujících osob může mít vážný dopad do jeho zdravotního stavu. Žalovaný vůbec nehodnotil rizika spojená s cestovní zátěží a změnou prostředí žalobce, nepravdivě uvedl, že žalobce a jeho opatrovnice mají na Ukrajině potřebné rodinné zázemí a nezabýval se otázkou dostupnosti příjezdu záchranné služby v místě pobytu na Ukrajině; tedy řádně nevyhodnotil všechny tvrzené okolnosti týkající se limitů života a zdraví žalobce i jeho opatrovnice.

II. Napadené rozhodnutí

4. Žalovaný po zrušujícím rozsudku doplnil spisový materiál o aktuální informace o zemi původu žalobce a vydal napadené rozhodnutí. Původní rozhodnutí ze dne 15. 6. 2017, č. j. OAM-648/ZAZA11-K10-2016, doplnil, otázkou udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu se zabýval na s. 8 – 11 napadeného rozhodnutí, otázkou naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany ve smyslu § 14a odst. 1 a 2 zákona o azylu na s. 14 – 15 napadeného rozhodnutí.
5. Žalovaný nezpochybnil zdravotní stav žalobce (žalobce je mentálně retardovaný, není schopen se o sebe postarat), k čemuž zdůraznil, že jeho zdravotní stav je neměnný, nezvratný a ani rehabilitace v jeho případě nemají smysl. Uvedl však, že jakákoliv predikce zhoršení zdravotního stavu syna žalobkyně v důsledku vycestování není založena na reálném základě (není podložena zdravotním posudkem). Ve vztahu k tvrzeným problémům s úhradou léčby na Ukrajině, na níž opatrovnici žalobce nepostačují její příjmy, žalovaný uvedl, že je na jeho uvážení, zda humanitární azyl udělí, přičemž má za to, že zákaz libovůle neporušil. Následně poukázal na zprávy shromážděné o zemi původu žalobkyně ve vztahu k probíhající reformě zdravotnictví, poukázal na to, že i žalobkyně může zdravotních služeb využít. Dojezdové limity zdravotní záchranné služby jsou stanoveny na 10 minut ve městech a 20 minut mimo město (žalobce s opatrovníci naposled žili ve městě X). Tyto skutečnosti snižují podle žalovaného relevanci obav opatrovnice, že by jejímu synovi nemusela být včas poskytnuta odborná pomoc. Co se týká úhrady léků a materiálu, opatrovnice žalobce se může obrátit na velké množství nevládních organizací či na charitu, může si též zažádat o dotaci na bydlení či na komunální poplatky. Podle žalovaného může opatrovnice žalobce synovi zajistit nezbytné celodenní ošetření buď v některém z funkčních stacionářů a ústavů, případně požádat o pomoc milosrdné sestry či o pomoc v podobě asistenční ošetrovatelské péče. Na Ukrajině existují rehabilitační kliniky s nepřetržitě poskytovanou péčí, soukromá zařízení, stacionáře a hospice s celodenně poskytovanou péčí. Opatrovnice žalobce nedoložila, že by se neúspěšně pokusila o některou z uváděných podpor požádat. Ukrajinské zdravotnictví poskytuje svým občanům adekvátní přístup k účinné a dostupné léčbě epilepsie. Žalovaný tedy dospěl k závěru, že na Ukrajině jsou splněny minimální zdravotní standardy a úroveň zdravotní péči pro potřeby žalobce, a proto neshledal důvod zvláštního zřetele hodný pro udělení azylu podle § 14 zákona o azylu.
6. Ve vztahu k možné existenci vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu žalovaný uvedl, že případné vycestování žalobce nepředstavuje ani rozpor s mezinárodními závazky ČR. Rodinné zázemí žalobce na území ČR není obecně vzato překážkou jejího vycestování (k tomu žalovaný citoval zejména z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 5 Azs 46/2008). Opatrovnice žalobce má možnost zajistit si další pobyt pro sebe a svého syna na území ČR v režimu zákona o pobytu cizinců. Žalovaný dále předešel možnosti transportu žalobce a uvedl, že jeho možná rizika u žalobce nebyla doložena. Opatrovnice žalobce případně může na Ukrajinu vycestovat i bez žalobce, aby zařídila potřebné doklady k pobytu na území ČR.

III. Žaloba

7. Žalobce namítl, že žalovaný nerespektoval hned několik závazných právních názorů vyslovených v rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 27. 9. 2018, č. j. 34 Az 5/2017 – 44. Napadené rozhodnutí je cca z 80 % identické s předchozím, zrušeným rozhodnutím. Aktualizovány byly jen zprávy o situaci v zemi a doplnění o probíhající reformy zdravotnictví na Ukrajině. Z dosavadních závěrů krajského soudu vyplývá, že v daném případě existují důvodné obavy, že pokud by byl cizinec nucen vycestovat do státu, jehož je státním občanem, hrozilo by mu skutečné nebezpečí vážné újmy, resp. že byly splněny podmínky pro udělení doplňkové ochrany.
8. Žádost žalobce je třeba posuzovat nerozlučně s žádostí jeho matky, která se o žalobce celodenně stará a bez jejíž péče by nebyl schopen žít. Žalobce má diagnostikovanou dětskou cerebrální paralýzu, episyndrom, imbecilitu a mentální retardaci. Každý den užívá léky. Nemůže bez matky, která je jeho opatrovnice, „fungovat“, sám se nenají, neobleče, nemluví a nerozumí. Žalovaný pochybil, pokud žádost žalobce neposuzoval v kontextu zdravotního stavu jeho matky, která již není schopna ze zdravotních důvodů pečovat o svého syna sama bez cizí pomoci v domovské zemi. Za situace, kdy žalobci hrozí, že v případě neudělení doplňkové ochrany a vzniku povinnosti opustit území ČR zemře v důsledku nemožnosti péče o něj celou rodinou, je zákonný požadavek naplněn; k tomu není třeba znaleckého posudku. Žalovaný pomíjí, že život žalobce je závislý nejen na zdravotnické péči „veřejné“, nýbrž hlavně na péči jeho rodiny (matky, sestry a její rodiny). Žalovaný nedostatečně zhodnotil poměrně kritickou rodinnou situaci s vážnými dopady na zdraví obou zúčastněných osob. Zdravotní stav žalobce neodpovídá možnosti vycestování do vlasti, samotná dlouhá cestovní zátěž v uzavřeném prostoru a následná změna prostředí včetně okruhu pečujících osob může mít vážný dopad do jeho zdravotního stavu. Žalovaný se ani nezabýval tím, jak by vycestování s žalobcem zvládala jeho opatrovnice.
9. Žalobce není schopen odpovídat na otázky a kvůli své diagnóze se o sebe nepostará. Na Ukrajině opatrovnice a žalobce nemají nikoho, kdo by jim mohl pomáhat. Babička žalobce má nyní přes 80 let a je nemocná. Teta žalobce má 55 let, trpí zdravotními problémy se srdcem a stará se o babičku. Syn žalobkyně vyžaduje stálý dohled a nikdy nebyl v ústavní péči nebo v jiném zařízení, jeho matka by ho tam nedala. Proto s ním přijela za dcerou do ČR, která jim pomáhá. Museli přicestovat automobilem v roce 2014, neboť syn žalobce nezvládá jízdu autobusem. Žalobce pravidelně užívá mnoho léků, sám si je však nevezme, nikdy nemůže zůstat sám. Od narození žil se svou matkou. Na Ukrajině jim nemá kdo pomoci, pomoc (i finanční) poskytuje rodina dcery opatrovnice (sestry žalobce) v ČR.
10. Žalobce není objektivně schopen bez bezprostředního ohrožení jeho života a zdraví vycestovat z ČR. Úvahy žalovaného o možnosti žalobce letět letadlem či vlakem neodpovídají zdravotnímu stavu žalobce, rovněž uváděná možnost matky „krátkodobě vycestovat na Ukrajinu za účelem vyřízení si nezbytných podkladů k legalizaci pobytu“ je nereálná již z důvodu potřeby péče matky o žalobce (byť péče v řádu několika hodin může být zastoupena zbývajícím rodinou). K poznámce žalovaného o možnosti podat žádost o povolení k pobytu v ČR dle zákona o pobytu cizinců žalobce zdůraznil, že žalobce i jeho opatrovnice žádali o povolení k přechodnému pobytu. Tyto žádosti byly zamítnuty z důvodu, že „žadatelé nejsou rodinní příslušníci občana EU“. O jiné pobytové oprávnění podle zákona o pobytu

cizinců, vyjma víza za účelem strpění pobytu, žádat nemohou. K podání takové žádosti jim nicméně nesvědčí fikce oprávnění k pobytu.

11. Skutečným důvodem žádosti žalobce není pouhá legalizace jeho pobytu na území ČR. V jeho případě jsou dány důvody pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu. V případě nutnosti žalobce vycestovat dojde k porušení jeho práva na rodinný a soukromý život a práva na ochranu zdraví ve smyslu Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Žalovaný se nezabýval jeho skutečným zdravotním stavem, jeho projevy a důsledky nejen pro žalobce, ale také pro osoby, které o něho musí pečovat. Úroveň zdravotnictví na Ukrajině nezajišťuje zamezení vzniku bezprostředního ohrožení života žalobce; k eliminaci tohoto nebezpečí je třeba, aby byl žalobce neustále pod dohledem, v prostředí, které důvěrně zná a v místě dostupné lékařské péče. Zjištěná skutečnost, že možnosti léčby epilepsie v zemi původu není na takové úrovni, jako v ČR může být v praxi zcela zásadní.
12. Žalobce žije společně s opatrovníci, svojí sestrou, jejími dětmi a jejím manželem a toto rodinné společenství mu zaručuje důstojný lidský život a zachování alespoň stávajícího stavu, který je sice nezvratný, ale může se při vytržení žalobce z tohoto prostředí zhoršit, a to dokonce tak, že žalobce bude v bezprostředním ohrožení života, přičemž vážně hrozí jeho umístění do ústavu zdravotní péče, což jsou zařízení, která na Ukrajině zdaleka nemají potřebnou úroveň pro důstojně lidské žití. Důvody, pro něž žalobce žádá o mezinárodní ochranu, ho vedly k příjezdu do ČR za svojí sestrou, když jeho matka objektivně ztrácela schopnost zajistit mu základní životní potřeby. V okamžiku, kdy nezískal pobyt, využil možnosti žádosti o mezinárodní ochranu formou ochrany doplňkové. Důvody vážné újmy vznikly až v okamžiku udělení výjezdního příkazu a neudělení pobytového oprávnění, odkazy žalovaného na výšece rozsudků Nejvyššího správního soudu považuje žalobce za nepřijatelné.
13. Žalobce současně nesouhlasí s tím, jak žalovaný posoudil otázku možnosti udělit žalobci humanitární azyl. Žalobce je těžce zdravotně postižen. Žalovaný toto zdravotní postižení bagatelizuje do té míry, že nedosahuje vysokého standardu velice výjimečných okolností a závažných humanitárních důvodů, který vyplývá z judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Takovéto hodnocení je zcela nepřezkoumatelné a nedostatečné. Lékařská péče, včetně možnosti příjezdu zdravotní služby první pomoci je s ohledem na zdravotní stav žalobce nedostatečná a způsobuje permanentní ohrožení jeho života. Hodnocení humanitárních důvodů pro udělení mezinárodní ochrany nelze mít za dostatečně odůvodněné a přesvědčivé.
14. Z těchto důvodů žalobce navrhl, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

IV. Vyjádření žalovaného a replika žalobce

15. Žalovaný ve svém vyjádření k žalobě poukázal na emotivní ladění žaloby a zpochybnil vhodnost některých žalobních formulací. Uvedl, že se po zrušujícím rozsudku krajského soudu zabýval věcí velmi podrobně a ze všech úhlů pohledu, z nichž některé žaloba ani nepostrehla. Vyčerpávajícím způsobem žalobci vysvětlil, proč jeho stav nelze podřadit pod důvody zvláštního zřetele hodné, jež by

odůvodňovaly poskytnutí humanitárního azylu. Žalovaný neopomněl hodnotit spolu s aspekty zdravotního stavu i možnosti jeho opatrovnice i možnosti širší rodiny, přičemž zdůraznil, že stejně, jako zvládl syn žalobkyně žít na Ukrajině část života bez této širší rodiny a poté přicestovat dlouhé hodiny do zcela nového prostředí a adaptovat se zde, zvládne se stejným způsobem vrátit do jemu známého prostředí, z něhož byl před časem matkou vytržen. Ani širší rodině žalobce podle žalovaného nic nebrání v realizaci rodinného života na Ukrajině.

16. K odůvodnění napadeného rozhodnutí, které považuje za právně i věcně správné, žalovaný dodává, že Ukrajina není v současné době zemí, která by vykazovala v jakékoli oblasti života jakékoli závažné deficity (vyhláškou č. 68/2019 Sb. byla zařazena na seznam bezpečných zemí původu). Zopakoval, že žalobce, resp. jeho matka, se pouze snaží najít cestu, jak zlegalizovat svůj pobyt na území ČR, když se jim to nepodařilo jiným způsobem.
17. V replice k vyjádření žalovaného žalobce uvedl, že okolnosti posuzované věci do jisté míry odůvodňují emotivní ladění žaloby, neboť žalovaný neprovedl dostatečně individualizované posouzení situace žalobce a oprostil se od běžného lidského cítění. Žalovaný opominul, že péče opatrovnice (matky) o syna musí být neustálá, což lze na území ČR zajistit pomocí rodinných příslušníků; na území Ukrajiny neexistuje žádná instituce, která by tuto péči mohla nahradit. Opatrovnice žalobce již z důvodu věku a zdravotních obtíží nezvládne ve vztahu k synovi plnit takovou péči jako na Ukrajině, je odkázána na pomoc širší rodiny.

V. Posouzení věci krajským soudem

18. Krajský soud v Brně přezkoumal napadené rozhodnutí i řízení, které mu předcházelo, a to v rozsahu žalobních bodů, kterými je vázán, přičemž dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
19. Předně je nutno konstatovat, že žalovaný plně nerespektoval závazný právní názor, jímž byl při posouzení této věci vázán na podkladě rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 27. 9. 2018, č. j. 34 Az 6/2017 – 44. V něm byly srozumitelně vymezeny relevantní aspekty, k nimž bylo nutno přihlédnout při posouzení otázky, zda je na místě žalobci (a jeho matce) udělit doplňkovou ochranu podle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu. Jakkoli tento důvod pro udělení doplňkové ochrany, tj. situace, kdy by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, jde nad rámec směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (tzv. kvalifikační směrnice, srov. čl. 15), tuto skutečnost nelze přičítat cizinci k tíži (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2021, č. j. 5 Azs 162/2020 – 47). Jak se přitom uvádí v relevantní části důvodové zprávy k novele č. 165/2006 Sb., jímž byl § 14a do zákona o azylu vložen, „(n)ad rámec kvalifikační směrnice se proto doplňuje do definice vážné újmy, že za ‚vážnou újmu‘ se bude považovat i situace, pokud by vycestování cizince nebylo možné s ohledem na závazky plynoucí z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Tradičně

půjde např. o situace, kdy vycestování není možné s ohledem na respektování soukromí a rodinného života, tak jak je zakotveno v čl. 8 (Úmluvy).“

20. Správní soudy se otázkou možného porušení čl. 8 Úmluvy ve vztahu k důvodu pro udělení doplňkové ochrany ve smyslu § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu zabývaly opakovaně. Nejvyšší správní soud judikoval, že nepřiměřeným zásahem do soukromého a rodinného života, který si cizinec za dobu svého pobytu na území ČR vytvořil, obvykle bude dlouhodobý zákaz pobytu na území ČR. Takovým důvodem však může být i situace, kdy by si žadatel „vytvořil na území ČR takové rodinné či případně osobní vazby, že by nepřiměřeným zásahem do tohoto rodinného či soukromého života byla již nutnost pouhého vycestování z území ČR“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008 – 71). Přestože čl. 8 Úmluvy neukládá státu všeobecný závazek respektovat volbu dotčených osob ohledně země jejich společného pobytu, resp. napomáhat rozvíjení vztahů mezi nimi (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 2. 2012, č. j. 2 Azs 38/2011 – 47), při stanovení rozsahu povinností státu je v každém případě nutné zvážit okolnosti konkrétní věci a posoudit, zda by nepřiměřeným zásahem do rodinného či soukromého života byla již nutnost pouhého vycestování z území ČR.
21. Krajský soud nepovažuje za nutné opětovně podrobně rozebírat skutkové okolnosti týkající se zdravotního stavu žalobce, jeho matky a skutečnosti týkající se jejich rodinných vazeb na území ČR, resp. jejich absenci (z hlediska další možné podpory žalobkyně a jejího syna) na Ukrajině. V tomto ohledu postačí odkázat na podrobné odůvodnění přecházejícího zrušujícího rozsudku v této věci (v bodech 15 – 18 byl shrnut relevantní obsah správního spisu a v bodě 29 byly zjištěné poměry žalobce shrnuty a vyhodnoceny), v tomto ohledu zůstal tvrzený skutkový stav nezměněn, resp. s ohledem na dobu, která uplynula od podání žádosti žalobce o mezinárodní ochranu lze předpokládat, že důvody, pro které žalobce o udělení doplňkové ochrany žádal, budou nyní ještě intenzivnější (s ohledem na pokročilý věk matky žalobce, její zdravotní problémy, jakož i dobu, kterou se svým synem – žalobcem v rodinném prostředí na území ČR strávila). Nutno stručně připomenout, že sestra žalobce je (vedle jeho matky) jeho nejbližší příbuznou, a je zároveň schopná a ochotná se na náročné péči o mentálně retardovaného žalobce, který celý svůj život trávil v rodině (nikoli v ústavní zařízení) podílet. Příbuzní žalobce, kteří dosud žijí na Ukrajině, nemohou z objektivních důvodů nabídnout srovnatelnou podporu žalobci, resp. jeho matce, na níž břemeno celodenní péče o žalobce dosud spočívalo.
22. Přestože žalovaný konstatoval, že je mu známo rodinné zázemí žalobkyně na území ČR, tyto rodinné vazby ve svém rozhodnutí nezohlednil, resp. je zcela upozadil, přestože již z prvního zrušujícího rozsudku krajského soudu v této věci vyplynulo, že právě kombinace zdravotních (žalobkyně, její syn) a sociálních, resp. rodinných důvodů (zajištění pomoci žalobkyni a péče o jejího syna rodinou dlouhodobě žijící v ČR), které potřeby žalobkyně a jejího syna zastřešují, činí z posuzovaného případu poměrně specifický a závažný případ. Na tomto závěru krajský soud při posouzení aplikace § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu i nadále trvá.
23. Pokud žadatel o mezinárodní ochranu žije na území ČR s rodinnými příslušníky, přičemž vztahy mezi těmito příslušníky vykazují takový stupeň závislosti, který by mohl rozdělením rodiny v důsledku povinnosti vycestovat z území ČR představovat nepřiměřený zásah do rodinného či soukromého života žadatele, nebude zpravidla

možné spokojit se s pouhým konstatováním, že žadatel a jeho rodinní příslušníci mají občanství země původu a mohou tam tedy společně odcestovat a rodinné vztahy zachovat (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2013, č. j. 5 Azs 7/2012 – 28). Jakkoli tímto způsobem žalovaný v případě žalobce výslovně argumentoval toliko v případě rozhodnutí týkajícího se matky žalobce, resp. žalobci „nabízel“ jako řešení jeho krátkodobé vycestování, případně vycestování pouze jeho matky (bez žalobce), k zajištění nezbytných podkladů k legalizaci jejich dalšího pobytu na území ČR, krajský soud má za to, že žalovaný při posouzení otázky, zda (byť případně nikoli dlouhodobé) vycestování žalobce či pouze jeho matky nebude pro obě zúčastněné osoby nepřiměřenou zátěží, postupoval selektivně, neboť dostatečně nezohlednil závislost postiženého syna na žalobkyni ve spojení s tvrzenou skutečností, že žalobkyně se především z důvodu svého věku a zdravotního stavu o svého syna nezvládá postarat sama (ani na Ukrajině, ani v ČR).

24. V řízení nebylo činěno sporným, že žalobce dosud byl a je odkázán na celodenní péči své matky, resp. dosud na ní byl zcela závislý. Žalovaný na jednu stranu argumentoval, že by matka žalobce mohla s žalobcem případně krátkodobě vycestovat do země původu za účelem vyřízení pobytového oprávnění podle zákona o pobytu cizinců. K tomu žalobkyni nabídl možné způsoby přepravy žalobce, nicméně již se nezabýval těžkostmi spojenými s tímto řešením, tj. přepravou, pobytem a případně opětovným návratem opatrovnice a žalobcem za rodinou v ČR v případě získání pobytového oprávnění. Zjištění, že by takový postup bylo možné realizovat (viz značně necitlivou argumentaci žalovaného, podle něhož mohla-li opatrovnice žalobce zajistit přepravu svého syna do ČR, může tak učinit i směrem opačným) však ještě nemůže vést k závěru, že by uskutečnění tohoto postupu nepředstavovalo s ohledem na okolnosti případu (zdravotní stav a věk opatrovnice žalobce, zdravotní postižení žalobce a jeho další zdravotní komplikace) nepřiměřenou zátěž zúčastněných osob, jež by byla dána právě zpretrháním rodinných vazeb, resp. zavedeného systému společné rodinné péče o žalobce. Takovému závěru naopak skutkové okolnosti případu důvodně nasvědčují, byť se tomu žalovaný vehementně brání.
25. V tomto ohledu považuje soud s přihlédnutím k nezpochybňovanému zdravotnímu stavu syna žalobkyně za neadekvátní bazírovat na předložení důkazu (lékařského posudku) ve vztahu k vycestování syna žalobkyně, resp. klást žalobkyni k tíži, že tento posudek či lékařskou zprávu neopatřila. Pokud žalovaný považoval za klíčové, aby byl v řízení předložen lékařský posudek za účelem posouzení dopadů případného vycestování žalobce do země původu, spojeného s různými způsoby přepravy, změnou prostředí atd., a zároveň pokud nepovažoval za dostatečnou samotnou diagnózu žalobce (tj. stupeň jeho mentální retardace a s tím spojené obtíže, které si může v obecné rovině představit i laik), k níž je nutno připočítat též občasné epileptické záchvaty a další zdravotní obtíže, v kombinaci s věkem a zdravotním stavem jeho matky, jež by ho měla doprovázet, měl si takový posudek či vyjádření od příslušného specialisty obstarat (obdobně srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2019, č. j. 7 Azs 438/2018 – 32). Nejde přitom jen o cestování jako takové, ale např. též o vytržení žalobce z dosud známého rodinného prostředí (jen od podání žádosti o mezinárodní ochranu žalobkyně a jejího syna uplynulo přes 5 let) a zvykání si na prostředí nové, jakož i určitou míru stresu s tím spojenou.

26. Pokud žalovaný na s. 14 napadeného rozhodnutí citoval z judikatury Nejvyššího správního soudu (usnesení ze dne 8. 1. 2009, č. j. 2 Azs 66/2008 - 52, rozsudek ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 5 Azs 46/2008 – ve skutečnosti se jedná o výňatek z usnesení ze dne 21. 5. 2008, č. j. 5 Azs 16/2008 - 60), nejedná se o citace zcela přílehlavé na posuzovaný případ, a to jednak s ohledem na skutkové odlišnosti posuzované věci a jednak s přihlédnutím k navazující judikatuře Nejvyššího správního soudu k této otázce. Z ní lze podle názoru krajského soudu dovozovat, že pokud má žadatel o mezinárodní ochranu na území ČR takové rodinné vazby, jež jsou spojeny se zázemím, podporou a pomocí při naplňování základních životních potřeb žadatele či životních potřeb jeho rodinných příslušníků, správní orgán je povinen se takovými vazbami zabývat, resp. zabývat se nejen případnými právními, ale též faktickými překážkami přesunu rodinného života žalobce (tj. včetně matky, sestry a její rodiny) do země původu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2013, č. j. 5 Azs 7/2012 – 28). V posuzovaném případě přitom rodinné vazby žalobce na území ČR zajišťují žalobci a jeho matce minimálně též sociální a finanční podporu a žalobci je nutno přisvědčit, že tímto způsobem, tj. v okruhu pečující rodiny, lze zajistit jeho důstojný život. Při existenci takových vazeb, které ve správním řízení nebyly zpochybňovány (z výpisu z CIS, založeného ve správním spise, vyplývá, že sestra žalobce na území ČR nepřerušene pobývá od roku 1999, od 9. 4. 1999 do 26. 1. 2017 zde měla trvalý pobyt občana 3. státu, pobyt byl ukončen z důvodu nabytí občanství ČR, žalobce zde má synovce a neteř, nar. 2002 a 2000) si lze minimálně s ohledem na děti, které se sestře žalobce narodily až na území ČR, jen stěží představit, že by se pečující rodina přesunula na Ukrajinu, aby mohla pomáhat matce žalobce s péčí o něho.
27. Jak uvedl Nejvyšší správní soud v naposled odkazovaném rozsudku, „(n)ení-li přestěhování rodiny do země původu právně či fakticky možné, je správní orgán dále povinen se zabývat i tím, zda má žadatelka možnost získat jiné oprávnění k pobytu na území ČR, než je mezinárodní ochrana, a zda by i případné krátkodobé odloučení stěžovatelky od jejího nezletilého dítěte, pokud by bylo spojeno s vyřízením oprávnění k pobytu, nebylo, vzhledem k věku dítěte a dalším okolnostem, nepřiměřeným zásahem do jejího rodinného a soukromého života.“ V odkazované věci se sice jednalo o případ skutkově odlišný (žadatelkou byla matka nezletilého dítěte, závislá na příjmech svého manžela), podstata věci je však stejná. Pokud žalovaný v napadeném rozhodnutí navrhoval, aby krátkodobě vycestovala pouze opatrovnice žalobce, již se nezabýval otázkou nepřiměřenosti odloučení žalobce od své matky jakožto osoby dosud zcela závislé na její péči (nehledě na to, že v důsledku tohoto postupu by zde syn žalobkyně pobýval bez oprávnění k pobytu). V tomto ohledu a s odkazem na citovanou judikaturu Nejvyššího správního soudu je nutno žalovanému rovněž vytknout, že se nezabýval tím, jaké pobytové oprávnění podle zákona o pobytu cizinců může žalobce a jeho matka s ohledem na svoji situaci získat, resp. zda případně okolnosti spojené s vyřízením takové žádosti o povolení (např. lhůta k jejímu vyřízení) nejsou s ohledem na stav žalobce překážkou jeho vycestování.
28. Lze tak shrnout, že se žalovaný vyhnul podstatě předcházejících výtek soudu a podmínkami pro udělení doplňkové ochrany ve smyslu § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu se nezabýval tak, jak bylo vyžadováno v rozsudku zdejšího soudu ze dne 27. 9. 2018, č. j. 34 Az 6/2017 – 44. Žalovaný na jednu stranu nezpochybnil rodinnou či sociální situaci žalobce a nezpochybnil ani jeho zdravotní stav, resp. existenci zdravotních problémů jeho matky. Na stranu druhou však v napadeném rozhodnutí

nezohlednil životní situaci žalobce a jeho matky v celé požadované šíři potřebné rodinné péče, případ hodnotil selektivně a v rozporu s relevantní judikaturou Nejvyššího správního soudu dostatečně nepřihlédl k rodinným poměrům a potřebám žalobce a jeho matky. Krajský soud má přitom za to, že dosud zjištěné skutkové okolnosti důvodně nasvědčují tomu, že podmínky pro udělení doplňkové ochrany ve smyslu § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu jsou v případě žalobce splněny, neboť na jejich podkladě lze seznat nepřiměřenost požadavku žalovaného (byť) na krátkodobé vycestování žalobce (a jejího syna) do země původu.

29. S ohledem na přijatý závěr, resp. s ohledem na koncepci žaloby, se krajský soud pouze stručně vypořádá s toliko obecně vznesenou žalobní argumentací týkající se § 14 zákona o azylu. Ostatně žalobce sám akcentuje požadavek na udělení doplňkové ochrany. Ve vztahu k posouzení humanitárního azylu žalobce namítl nepřezkoumatelnost a nepřesvědčivost napadeného rozhodnutí. Této námitce však krajský soud nepřisvědčil. Jak vyplývá z judikatury Nejvyššího správního soudu, smyslem tohoto institutu je „*možnost správního orgánu poskytnout azyl i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto „nehumánní“ azyl neposkytnout*“, přičemž míra volnosti reakce správního orgánu na různé případy je omezena pouze zákazem libovůle, vyplývajícím pro orgány veřejné moci z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004 – 55).
30. Na udělení humanitárního azylu není právní nárok, ani subjektivní právo (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2003, č. j. 3 Azs 12/2003 – 38, či ze dne 22. 1. 2004, č. j. 5 Azs 47/2003 – 48), přístup správních soudů při posouzení, zda by v konkrétním případě měl být humanitární azyl udělen, je tradičně zdrženlivý. Žalovaný se při vymezení neurčitého právního pojmu „důvody hodné zvláštního zřetele“ odkázal na vymezení tohoto pojmu v případě tzv. zdravotních případů na „*riziko skutečného nebezpečí vážného, rychlého a nezvratného zhoršení zdravotního stavu vedoucího k intenzivnímu utrpení nebo výraznému snížení předpokládané délky života*“ (s. 12 napadeného rozhodnutí, viz rozsudek ESLP ze dne 13. 12. 2016 ve věci Paposhvili proti Belgii), a tyto důvody vymezil jako situace, kdy se jedná o „*ojedinělé a velmi vážné případy, kdy je např. žadatel v situaci bezprostředního ohrožení jeho života, či v případech nemožnosti po návratu do vlasti dosáhnout na nutnou adekvátní zdravotní péči či léčbu*“, což u žalobce neshledal.
31. S žalobcem se nelze ztotožnit v tom, že by správní úvaha žalovaného, že žalobce mezi tyto vymezené případy nespadá, byla neodůvodněná (žalovaný poukázal na to, že zdravotní stav žalobce je neměnný a podrobně se zabýval dostupnou zdravotní péčí). Krajský soud má zároveň za dostatečně odůvodněné závěry žalovaného o tom, že dostupná zdravotní péče na Ukrajině nevykazuje takové deficity, které by závěr žalovaného a neudělení humanitárního azylu žalobci důvodně zpochybňovaly.

VII. Závěr a náklady řízení

32. Soud přisvědčil žalobci, že žalovaný nedostatečně posoudil, resp. nesprávně vyhodnotil, naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany žalobci podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu. Proto napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení [§ 78 odst. 1 s.ř.s.]. Učinil tak bez jednání, neboť pro

tento postup byly dány zákonné důvody [§ 51 odst. 1 s.ř.s.]. Právním názorem, který soud v tomto rozsudku vyslovil, je v dalším řízení žalovaný vázán.

33. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce měl ve věci úspěch, a proto mu soud přiznal náhradu důvodně vynaložených nákladů řízení před soudem tvořených náklady za zastoupení advokátem za tři úkony právní služby po 3 100 Kč (převzetí věci, sepsání žaloby, podání repliky) a tři režijní paušály po 300 Kč, celkem tedy 10 200 Kč podle § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 a § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, a částkou 2 142 Kč odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je advokát povinen z odměny za zastupování a z náhrad odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (§ 57 odst. 2 s.ř.s.). Celková výše žalobci přiznaných nákladů tak činí 12 342 Kč.
34. Krajský soud nakonec považuje za vhodné poskytnout účastníkům řízení vysvětlení týkající se změny v obsazení soudu a z toho plynoucí skutečnosti, že ve věci nerozhodovala samosoudkyně JUDr. Kateřina Mrázová, Ph. D., jak byli účastníci řízení poučeni v průběhu soudního řízení, nýbrž samosoudkyně Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřlová, Ph. D. Změnou rozvrhu práce Krajského soudu v Brně č. 8 na rok 2021, která je dostupná též na www.justice.cz, totiž došlo s účinností od 1. 9. 2021 k zařazení naposled jmenované soudkyně do soudního oddělení 34 Az, do něhož je zařazena též samosoudkyně JUDr. Kateřina Mrázová, Ph. D. Tato samosoudkyně je však t. č. dlouhodobě nepřítomná, a proto v této věci, která přišla na pořad jednání, rozhodovat nemohla.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 29. září 2021

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřlová, Ph.D., v. r.
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje: B. Z.